

УДК 7.036(477):7.072.2:7.05
DOI <https://doi.org/10.15407/nz2026.02.506>

РЕЦЕПЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО АВАНГАРДУ В СУЧАСНОМУ МИСТЕЦТВІ ТА ДИЗАЙНІ

Поліна ДЗЮБЕНКО

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6349-8537>
кандидатка архітектури, доцентка, Харківський національний
університет міського господарства імені О.М. Бекетова,
кафедра образотворчого мистецтва та дизайну,
вул. Чорноглазівська, 17, 61002, м. Харків, Україна,
e-mail: padzubenko@ukr.net

Валерія БРАГА

магістрантка групи МнОм2024-1,
Харківський національний університет
міського господарства імені О.М. Бекетова,
вул. Чорноглазівська, 17, 61002, м. Харків, Україна,
e-mail: motoenduro13@gmail.com

Метою дослідження є переосмислення українського авангарду початку ХХ ст. у сучасному мистецтві та дизайні. Розглянуто витоки українського авангарду, його провідних представників, національні особливості та вплив на формування європейського та світового авангардного руху. Окрему увагу приділено темам ідентичності, деколонізації та формуванню культурної самобутності України через мистецькі практики. Розглянуто міжнародний вимір українського авангарду та академічну дискусію щодо його автономності від «російського авангарду». У висновках підкреслено значення авангарду для сучасного мистецтва, дизайну та культурної ідентичності, а також окреслено перспективи подальших досліджень у цій сфері. Досліджувана проблема має культурологічну, мистецтвознавчу та соціально-психологічну *актуальність* для формування самоідентифікації України.

Об'єкт дослідження — рецепція українського авангарду в сучасних художніх практиках та дизайні, *предмет* дослідження — мистецтво та дизайн українського авангарду.

Методологія базується на мистецтвознавчому та міждисциплінарному аналізах, синтезі наукових підходів у галузях мистецтва живопису, графіки та медіа мистецтва і на вживанні компаративних методів мистецтвознавства.

Ключові слова: рецепція, український авангард, сучасне мистецтво, дизайн, супрематизм, конструктивізм, культурна ідентичність, деколонізація.

Polina DZIUBENKO

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6349-8537>
Associate Professor, Faculty of Architecture, Fine Arts and Design,
O.M. Beketov National University of Urban Economy
in Kharkiv,
17, Chornoglazivska Str., 61002, Kharkiv, Ukraine,
e-mail: padzubenko@ukr.net

Valeriia BRAHA

Master's student, O.M. Beketov National
University of Urban Economy in Kharkiv,
17, Chornoglazivska Str., 61002, Kharkiv, Ukraine,
e-mail: motoenduro13@gmail.com

THE RECEPTION OF UKRAINIAN AVANT-GARDE IN CONTEMPORARY ART AND DESIGN

The article is devoted to the reception of the Ukrainian avant-garde in contemporary art and design. The reception of the Ukrainian avant-garde is marked by the processes of perception, rethinking, and interpretation of artistic phenomena that occurred in the 1910s—1930s and which include such directions of fine art as cubism, futurism, suprematism, and constructivism.

The purpose of the study is to analyze how the Ukrainian avant-garde of the early 20th century is being reinterpreted in contemporary art and design. It examines the origins and leading figures of the Ukrainian avant-garde, its national characteristics, and its influence on the development of the European and global avant-garde movements. The study analyzes how the ideas of Suprematism and Constructivism are reinterpreted in contemporary artistic practices — painting, installations, media art — and integrated into graphic and fashion design. Special attention is given to the themes of identity, decolonization, and the formation of Ukraine's cultural uniqueness through artistic practices. The international dimension of the Ukrainian avant-garde and the academic debate regarding its autonomy from the «Russian avant-garde» are also discussed. The conclusions emphasize the significance of the avant-garde for contemporary art, design, and cultural identity, and outline prospects for further research in this field. The problem under study has cultural and art history relevance for the formation of Ukraine's self-identification.

The subject of research is the art and design of the Ukrainian avant-garde.

The object of research is the reception of the Ukrainian avant-garde in contemporary artistic practices and design.

The methodology is based on interdisciplinary analysis, art history analysis, synthesis of scientific approaches in the fields of painting, graphics, and media art, and the use of comparative art history methods.

Keywords: reception, Ukrainian avant-garde, contemporary art, design, Suprematism, Constructivism, cultural identity, decolonization.

Вступ. Український авангард початку ХХ століття є одним із найяскравіших явищ європейського мистецтва, проте протягом тривалого часу він залишався у тіні світового арт-дискурсу. Постаті Казимира Малевича, Олександри Екстер, Олександра Богомазова, Анатолія Петрицького, Соні Делоне та багатьох інших митців формували унікальне художнє середовище, яке поєднувало локальні традиції з універсалістськими пошуками модернізму. Попри це, в радянський період український авангард часто редукували до складової так званого «російського авангарду», що призвело до його часткового забуття та спотвореної інтерпретації. Лише у незалежній Україні та в сучасному міжнародному науковому й мистецькому просторі розпочався активний процес його реабілітації та переосмислення.

У мистецтвознавчому дискурсі для опису подібних явищ використовується поняття «рецепція» (від лат. *receptio* — прийняття, сприйняття). Рецепція охоплює процеси засвоєння, інтерпретації та актуалізації художніх ідей у нових історичних та культурних умовах. Вона може проявлятися як у наукових дослідженнях та критичній рефлексії, так і в художній практиці — у вигляді переосмислення стилістичних засобів, візуальних кодів чи концептуальних підходів. Таким чином, рецепція українського авангарду в сучасному мистецтві та дизайні — це не лише повернення імен та творів у культурний обіг, а й їхнє нове прочитання, інтерпретація й адаптація до актуального мистецького та соціокультурного контексту.

Саме тому сьогодні, в умовах незалежності України та процесів культурної деколонізації, відновлення та переосмислення спадщини українського авангарду набуває особливої актуальності. Йдеться не лише про повернення імен і творів у національний та міжнародний культурний простір, а й про пошук нових способів їх інтеграції в сучасне мистецтво та дизайн, де ця спадщина постає як джерело натхнення й формування культурної ідентичності.

Проблемою дослідження є те, що впродовж десятиліть український авангард помилково інтерпретувався як складова так званого «російського авангарду». Така інтерпретація була результатом колоніальної культурної політики, яка свідомо нівелювала національну приналежність митців та їхніх творчих здобутків. Унаслідок цього українські художники — Казимир Малевич, Олександра Екстер, Олександр

Богомазов, Анатоль Петрицький та багато інших — часто опинялися в історіографії поза власним культурним контекстом. Це призвело до недостатньої репрезентації українського авангарду як самостійного явища, що мало власні філософські, естетичні й національні підґрунтя. Відновлення справедливості та повернення українського авангарду у світову історію мистецтва як автономного феномену постає сьогодні надзвичайно важливим завданням.

Метою дослідження є аналіз того, як український авангард початку ХХ століття переосмислюється у сучасному мистецтві та дизайні. Особливий акцент робиться на вивченні шляхів, якими ідеї, візуальні коди та естетичні принципи авангардистів інтегруються в сучасні художні практики — від живопису та графіки до цифрового мистецтва, моди та предметного дизайну. Такий аналіз дає змогу простежити не лише безпосередній вплив авангардних традицій на творчість сучасних митців, але й зрозуміти, яким чином ці традиції стають засобом формування нової культурної ідентичності в умовах глобалізованого світу.

Основна частина. Для досягнення поставленої мети у статті передбачено виконання кількох дослідницьких завдань. По-перше, необхідно коротко охарактеризувати особливості українського авангарду, виокремивши його ключові естетичні та філософські засади, що відрізняють його від інших авангардних течій. По-друге, важливо визначити приклади впливу українського авангарду на сучасне мистецтво, зокрема у візуальних практиках, які звертаються до формальних експериментів і символічних мотивів початку ХХ століття. По-третє, дослідження має на меті простежити, як елементи авангарду інтегруються у різні сфери дизайну — графічний та fashion — і виявити, яким чином вони збагачують сучасні креативні індустрії. А також визначити місце українського авангарду в міжнародному культурному та науковому дискурсі сьогодення.

1. Історико-культурний контекст українського авангарду

Український авангард сформувався на перетині європейських модерністських течій та національних культурних традицій, поєднуючи універсальні художні пошуки з локальними ідентичними мотивами. Його витoki сягають початку ХХ століття, коли в Україні активно розвивалися нові форми образот-

ворчого мистецтва, театр та дизайн. Серед провідних постатей вирізняється Казимир Малевич, народжений у Києві, творець супрематизму, чії ідеї абстракції та «чистої форми» мали глобальний вплив на мистецтво ХХ століття. Олександр Богомазов, теоретик і практик «живописної організації», заклали основи оригінальної української версії кубофутуризму. Олександра Екстер була однією з ключових постатей авангарду, її експерименти з колірними ритмами та сценографією поєднували традиції європейського кубізму й орфізму з українським декоративним мистецтвом. Анатоль Петрицький вніс вагомий внесок у розвиток театрального авангарду, створюючи новаторські сценічні образи. Соня Делоне, яка походила з України, стала відомою у Франції завдяки орфізму та синтезу мистецтва і моди, що також відображало глобальність українського внеску в авангард. Разом ці митці сформували унікальний культурний феномен, який і сьогодні зберігає актуальність для сучасного мистецтва і дизайну.

Український авангард, на відміну від багатьох європейських течій, зберіг тісний зв'язок із народним мистецтвом, декоративними традиціями та естетикою орнаменту. Його характерною рисою була яскрава колористика, що перегукувалася з поліхромією народного розпису, іконопису та вишивки. Орнаментальні мотиви й ритмічні структури, властиві українському декоративно-прикладному мистецтву, органічно інтегрувалися в авангардні пошуки, створюючи унікальний синтез модернізму та етнічної традиції. Наприклад, у роботі Олександри Екстер «Кольорова конструкція» (1912) чітко видно, як абстрактні геометричні площини поєднуються з насиченими контрастами кольорів, що нагадують барви народного розпису та вишивки [1]. Також Екстер у період до 1914 року керувала студією у Києві, пов'язаною з декоративно-мистецькими ремеслами. У її студії митці експериментували з «кольоровими композиціями» та декоративними об'єктами на основі традиційної вишивки з села Вербівка, інтегруючи народні мотиви у модерністську образність [2]. Своєю чергою, Олександр Богомазов у трактаті Живопис та елементи (1914) розвивав ідею ритму як універсального принципу мистецтва, запозичуючи його з народної орнаментики та музики, і застосовував у власних живописних серіях, зокрема «Трамвай» (1914) та «Вулиця

на Подолі», де динамічні лінії та ритмічна структура перегукуються з декоративними традиціями [3]. Водночас українські митці були носіями ідей модернізації — вони прагнули поєднати інноваційні європейські художні практики з локальною культурною спадщиною, що зумовило появу нового типу візуальної мови. Саме ця комбінація універсального та національного визначає специфіку українського авангарду і робить його неповторним явищем у світовому мистецькому процесі.

Отже український авангард сформувався як унікальне поєднання європейських модерністських течій та національної культурної традиції. Провідні митці — Казимир Малевич, Олександр Богомазов, Олександра Екстер, Анатоль Петрицький, Соня Делоне — не лише інтегрувалися у світовий художній контекст, а й створили власний, оригінальний внесок. Його характерними рисами стали яскрава колористика, опора на орнаментальні та ритмічні структури народного мистецтва, прагнення поєднати інноваційність із етнічною автентичністю. Саме ця синтетичність, що поєднала модернізм і традицію, зумовила глобальну значущість українського авангарду та його вплив на подальший розвиток мистецтва і дизайну ХХ—ХХІ століть.

2. Рецепція українського авангарду у сучасному мистецтві

Сучасні українські та міжнародні художники активно звертаються до спадщини авангарду, переосмислюючи його естетику у власних практиках. У живописі це проявляється через використання геометризованих форм, яскравих кольорових площин та абстрактних композицій, що відсилають до ідей Малевича чи Богомазова. Наприклад, проект Тріптух «Epoch of Kyiv Constructivism» Ілони Гібетінгер (2014) використовує чіткі лінії, мінімальний спектр кольорів і акценти червоного у стилі радянського авангарду, але з явним акцентом на локальність та сучасну графічну чутливість [4]. В інсталяційному мистецтві виділяється робота Odessityn виставка «Другий авангард Одеси: місто та міф» (каталог неформальних виставок), яка використовує супрематичну композицію простору та контраст кольору і світла, нагадуючи утопічні проекти авангарду [5]. У сфері медіарту та цифрових практик таку роль виконує творчість сучасної художниці Ніни Мурашкіної, яка в своїх інсталяціях та зміша-

них медіапроєктах інтегрує символіку народних форм і кольорову палітру, що перегукується зі стилістикою авангарду [6]. Також у роботах українського художника Матвія Вайсберга простежується вплив авангардних мотивів, зокрема через використання геометричних форм та яскравих кольорів, що відсилають нас до традиції українського авангарду [7].

У сфері медіаарту та цифрових практик авангардні мотиви отримують нове життя завдяки інтерактивним технологіям, де поєднання кольору, ритму та світлових ефектів перегукується з експериментами Олександри Екстер чи Соні Делоне. Наприклад, сучасні українські художники, такі як Олеся Гудима, активно використовують цифрові технології для створення мистецьких творів, що поєднують авангардну естетику з сучасними медіа формами [7].

Таким чином, український авангард стає не лише історичною спадщиною, а й актуальним джерелом натхнення для пошуку нових форм і смислів у мистецтві XXI століття.

Ідеї супрематизму та конструктивізму, закладені українськими митцями початку XX століття, активно переосмислюються у сучасному мистецтві як в Україні, так і за її межами. Супрематизм із його прагненням до «чистої форми» та геометричної абстракції надихає художників на створення мінімалістичних композицій, цифрових візуалізацій та інтерактивних проєктів, де площа кольору та форма набувають символічного значення. Конструктивізм знаходить відображення у скульптурних об'єктах та медіаінсталяціях сучасних митців; наприклад, німецький проєкт «NeoSupremus» (2022) демонструє інтерактивні інсталяції з площинами та лініями, що перегукуються з принципами конструктивізму [8]. В Україні подібні підходи можна простежити у роботах Олега Тістола, Марини Скугаревої та Віктора Сидоренка, які використовують авангардні принципи у живописі, об'єктних інсталяціях та мультимедіа, створюючи сучасні інтерпретації супрематичних та конструктивістських форм [9]. В українському контексті такі практики нерідко мають ще й ідентифікаційний вимір, адже апелюють до маловідомої широкій публіці національної спадщини авангарду. У світовому масштабі звернення до цих течій свідчить про універсальність їхніх ідей та їхню здатність залишатися актуальними в умовах нових технологічних і культурних викликів.

Сучасне українське мистецтво дедалі активніше звертається до тем ідентичності та деколонізації, використовуючи спадщину авангарду як символ культурного відновлення. З одного боку, художники переосмислюють забуті імена та традиції, повертаючи їм належне місце в історії світового мистецтва, та втілюють у своїх творах критичне осмислення колоніальної спадщини, яка довгий час приховувала український внесок під ярликом «російського авангарду». У сучасних живописних, інсталяційних і перформативних практиках простежується прагнення утвердити власну культурну ідентичність через відсилки до колористики, орнаментів та формальних рішень авангарду. Наприклад, виставка «Volia: Ukrainian Modernism» (2024, Нью-Йорк) у Українському музеї підкреслює важливість українського авангарду та його відокремлення від російського контексту [10]. Виставка «In the Eye of the Storm: Modernism in Ukraine 1900—1930s» (2024, Лондон) у Королівській академії мистецтв демонструє роботи українських модерністів, таких як Олександра Екстер, Олександр Богомазов, Вадим Меллер та Давид Бурлюк, підкреслюючи їхній внесок у кубофутуризм та абстракцію [11]. Проєкт «Tatlin: Kyiv» (2025, Нью-Йорк) у Українському музеї досліджує зв'язки між творчістю Володимира Татліна та українським контекстом, сприяючи відновленню української культурної ідентичності [12]. А у Києві відкриється перший в Україні Музей авангарду, що стане філією Музею історії міста Києва. Метою музею є збереження та популяризація спадщини українських художників-авангардистів, які зробили значний внесок у світову культуру. Колекція майбутнього музею вже налічує понад 50 робіт, подарованих колекціонерами та художниками, і охоплює розвиток українського авангарду від початку XX століття до сьогодення. Серед представлених авторів — Анатолій Петрицький, Вадим Меллер, Олександр Богомазов, а також сучасні митці, такі як Олег Тістол, Марина Скугарева, Віктор Сидоренко, Гліб Вишневський та Олександр Животов. Виставки, присвячені українському авангарду, вже проходили в Києві, зокрема у грудні 2023 року була представлена виставка «Український авангард. Еволюція. Поповнення колекції», яка згодом була оновлена до версії 2.0. Цей музей стане важливим кроком у культурному, історичному та політичному

сенсах, сприяючи поверненню Києва до статусу світового осередку авангарду [9]. Таким чином, авангард стає не лише естетичним джерелом, але й інструментом деколоніального дискурсу, допомагаючи художникам актуалізувати питання пам'яті, спадковості та культурної суб'єктності України у глобальному мистецькому полі.

Отже український авангард у сучасному мистецтві постає не лише як історична спадщина, а як активне джерело нових сенсів і художніх практик. Сучасні митці в Україні та світі інтегрують принципи супрематизму й конструктивізму у живопис, інсталяції та медіаарт, надаючи їм нових технологічних і культурних вимірів. Водночас звернення до авангардної естетики має важливий ідентифікаційний і деколоніальний характер: через виставкові проекти та мистецькі інтерпретації відновлюється український контекст, що довгий час приховувався під радянським і російським нарративом. Така рецепція демонструє універсальність ідей авангарду та підтверджує його актуальність як у художньому, так і в культурно-політичному сенсі XXI століття.

3. Український авангард у сучасному дизайні

Український авангард із його сміливими експериментами у формі, кольорі та композиції сьогодні активно впливає на сферу графічного дизайну. Принципи супрематизму та конструктивізму — геометричні структури, ритмічне компоновання площин, контрастність форм і кольорів — часто застосовуються у сучасних плакатах, айденці та типографіці. Багато дизайнерів звертаються до спадщини Богомазова, Екстер чи Малевича, щоб створювати візуальні рішення, які поєднують історичний контекст із сучасними потребами комунікації. Наприклад, айдентика фестивалю «KyivDesignWeek» 2022 була натхненна супрематичними формами та геометричною абстракцією, що відсилає до робіт Малевича [13]. Також дизайнерська студія *BandaAgency* у своїй серії постерів *Avant-Garde Revival* (2021) використала конструктивістські принципи та колористику Екстер для створення сучасних рекламних кампаній [14]. Візуальні айдентики українських культурних інституцій і фестивалів часто містять авангардні мотиви, що підкреслюють їхню національну ідентичність та належність до європейського мистецького контексту. Таке звернення до авангарду допомагає формувати виразний візуальний стиль, який є вод-

ночас сучасним і глибоко вкоріненим у власній культурній традиції.

Сучасна мода також активно звертається до спадщини українського авангарду, трансформуючи його геометричні форми, ритміку та колористику у дизайнерські рішення. Витоки цих тенденцій можна простежити у творчості **Соні Делоне**, яка поєднувала супрематичні форми та яскраву колористику в одязі та текстилі, створюючи унікальні композиції та сценографію [15—17]. Її підходи до кольору та форми надихали не лише художників, але й дизайнерів XX століття, закладаючи основу для інтеграції авангарду у fashion.

Сучасні бренди та молоді дизайнери продовжують цю традицію. Наприклад, бренд *Ksenia Schneider* у колекції *SuprematistShapes* (2021) застосував геометричні форми та контрастні кольори, натхненні роботами Малевича та Екстер, для створення сучасних силуетів [18]. Геометричні композиції, характерні для супрематизму та конструктивізму, використовуються також у колекції *Frolov Avant-Garde Revival* (2020), де авангардні мотиви поєднуються з українськими декоративними елементами у принтах та аксесуарах [19]. Такі колекції не лише втілюють художні експерименти минулого, але й формують сучасну національну айдентику у світі fashion, показуючи, що авангардні ідеї залишаються актуальними та надихаючими для креативних індустрій XXI століття.

Отже український авангард у сфері сучасного дизайну виявляється у графічних та fashion-практиках, де його принципи набувають нового життя.

Геометрична абстракція, контрастність кольорів і ритміка площин активно застосовуються у графічному дизайні — від айдентики культурних фестивалів до рекламних кампаній, підкреслюючи зв'язок сучасних візуальних рішень із історичною традицією.

У моді спадщина авангарду, започаткована Соною Делоне, трансформується у колекціях сучасних брендів, де супрематичні та конструктивістські мотиви поєднуються з українськими декоративними елементами.

Таке звернення до авангардної естетики допомагає формувати національну айдентику у глобальному культурному просторі та доводить актуальність авангарду як джерела інноваційних дизайнерських рішень XXI століття.

4. Міжнародний вимір

Сьогодні український авангард активно інтегрується у міжнародний мистецький контекст через виставки, наукові дослідження та популяризаційні проекти. Наприклад, у 2024 році в Бельгії відкрилася виставка «FuturoMarennia: Ukraine and the Avant-Garde», де були представлені роботи українських митців, таких як Давид Бурлюк, Олександра Екстер, Вадим Меллер, Віктор Пальмов та Василь Єрмилов. Виставка включала 100 оригінальних творів живопису та графіки, а також документальні матеріали та відеоінсталяції, що підкреслюють внесок українських художників у розвиток авангардного мистецтва [20].

У 2024 році в Лондоні відбулася виставка «In the Eye of the Storm: Modernism in Ukraine, 1900—1930s» в Royal Academy, яка представила динамічні роботи, створені під час війни, революції та сталінських чисток, зокрема твори Казимира Малевича та Соні Делоне. Ця виставка стала важливим актом солідарності та визнання українського внеску в розвиток модернізму [21].

Крім того, у 2024 році в Брюсселі відкрилася виставка «Ukraine and the Avant-Garde», де були представлені роботи українських митців, таких як Давид Бурлюк, Олександра Екстер, Вадим Меллер, Віктор Пальмов та Василь Єрмилов. Виставка включала 100 оригінальних творів живопису та графіки, а також документальні матеріали та відеоінсталяції, що підкреслюють внесок українських художників у розвиток авангардного мистецтва [22].

Ці виставки сприяють формуванню нового сприйняття українського авангарду серед міжнародної аудиторії та підкреслюють його унікальний внесок у розвиток сучасного мистецтва.

Академічна дискусія щодо відокремлення українського авангарду від «російського» набула значного розвитку в останні десятиліття, особливо після здобуття Україною незалежності. Це питання стало предметом численних досліджень, виставок та публікацій, які сприяли перегляду історичних наративів та відновленню національної ідентичності в контексті авангардного мистецтва. А зараз під час сучасної російсько-української війни це питання постає ще більш гостро.

Ключові аспекти дискусії

Колоніальний контекст та ідентифікація. Протягом радянського періоду українські митці час-

то були асимільовані в російський культурний контекст, що призводило до маргіналізації їхнього внеску в авангард. Це явище було результатом політики «триєдиної нації», яка применшувала національні особливості української культури [23].

Сучасні наукові дослідження. Сучасні мистецтвознавчі та історико-культурні дослідження намагаються відновити історичну справедливість, аналізуючи унікальні художні принципи, національні мотиви, орнаментальні традиції та соціокультурний контекст, в якому працювали українські авангардисти [23].

Виставки та публікації. Виставки, такі як «Tatlin's Dream» (1973) у Лондоні, започатковані французьким мистецтвознавцем Андреем Наковим, сприяли міжнародному визнанню українського авангарду та його відокремленню від російського контексту [24]. А також приклади виставок, які ми вже розглянули раніше.

Такі ініціативи стали важливими кроками у формуванні окремої національної ідентичності українського авангарду.

Тож академічна дискусія про відокремлення українського авангарду від «російського» є важливим етапом у відновленні національної ідентичності та визнанні унікального внеску українських митців у світовий авангард. Ці дослідження сприяють формуванню більш точного та комплексного уявлення про українське мистецтво в міжнародному контексті [23—26].

Отже український авангард поступово займає належне місце у світовому культурному просторі, про що свідчать масштабні виставкові проекти в Європі та США, які демонструють його унікальність та вагомий внесок у розвиток модернізму. Міжнародні дослідження й академічні дискусії дедалі більше акцентують на відокремленні українського авангарду від «російського», підкреслюючи його національні особливості та колоніальний контекст попередніх інтерпретацій. Таким чином, сучасна репрезентація українського авангарду сприяє відновленню історичної справедливості, поверненню втрачених імен і формуванню нового бачення ролі українських митців у глобальному мистецькому процесі.

Висновки. Український авангард початку ХХ століття має фундаментальне значення для сучасного мистецтва та дизайну. Його експерименти з формою, кольором, композицією та просторовими структура-

ми стали джерелом натхнення для художників, дизайнерів і творчих колективів у XXI столітті. Рецепція авангарду проявляється як у живописі, інсталяціях та медіаарті, так і в графічному та fashion-дизайні, де його принципи інтегруються в сучасні практики, створюючи нові форми естетичного та функціонального вираження. Водночас переосмислення авангарду сприяє відновленню національної культурної ідентичності та деколонізації мистецького дискурсу, підкреслюючи самостійність і унікальність української школи. Таким чином, український авангард не лише історичне явище, але й актуальне джерело творчих ідей, що формує сучасний мистецький простір, відкриває нові перспективи для креативних індустрій і зміцнює позиції України у світовому культурному контексті.

Також український авангард відіграє важливу роль у формуванні сучасної культурної ідентичності країни, виступаючи своєрідним містком між історичною спадщиною та сучасними художніми практиками. Через переосмислення авангардних принципів сучасні митці відновлюють національні символи, орнаментальні традиції та колористичні рішення, що дає змогу відокремити українську культурну спадщину від колоніальних та радянських впливів. Це сприяє формуванню власної художньої мови, яка інтегрує традиційні та модерністські елементи, водночас утворюючи національну самобутність у глобальному мистецькому контексті. Роль авангарду у розвитку культурної ідентичності полягає також у тому, що його спадщина стає джерелом натхнення для нових поколінь художників і дизайнерів, допомагаючи створювати творчі практики, що відображають сучасні цінності та історичну пам'ять України.

Подальші дослідження українського авангарду можуть зосередитися на кількох ключових напрямках. По-перше, це глибший аналіз взаємодії авангардних традицій з сучасними цифровими та інтерактивними мистецькими практиками, що дасть змогу виявити нові форми рецепції та трансформації художніх ідей. По-друге, перспективним є порівняльне дослідження українського авангарду та інших національних авангардних течій для уточнення його внеску у світову мистецьку історію. По-третє, важливим є вивчення впливу авангардних принципів на креативні індустрії — графічний та fashion-дизайн та на

формування сучасної культурної ідентичності України. Нарешті, актуальними залишаються міждисциплінарні дослідження, що поєднують мистецтвознавство, культурологію, урбаністику та медіаарт, спрямовані на поглиблення розуміння ролі авангарду як живого ресурсу для сучасної культури.

1. Color Construction, 1912 — Aleksandra Ekster. *Wiki Art*. URL: <https://www.wikiart.org/en/aleksandra-ekster/color-construction-1912>; www.wikiart.org (дата звернення: 19.09.2025).
2. *Ukrainian Painters: Oleksandra Ekster. Eclectic Light*. «Early in her careers he was introduced to Ukrainian folk art...». URL: <https://eclecticlight.co/2023/06/20/ukrainian-painters-oleksandra-ekster/> (дата звернення: 19.09.2025). The Eclectic Light Company.
3. *Ukrainian Painters: Oleksandr Bohomazov*. Eclectic Light. «In 1914, Bohomazov completed his theoretical work *Painting and Elements...*». URL: <https://eclecticlight.co/2023/06/27/ukrainian-painters-oleksandr-bohomazov/> (дата звернення: 19.09.2025).
4. *Triptych «Epoch of Kyiv Constructivism»* — Ilona Gibetinger. 2014. *Behance*. URL: <https://www.behance.net/gallery/32666633/Triptych-Epoch-of-Kyiv-constructivism> (дата звернення: 20.09.2025).
5. Nina Murashkina — профіль/інтерв'ю художниці; опис творчості художниці, що включає інсталяції і змішані медіа з елементами народної символіки. *Wikipedia/публікації*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Nina_Murashkina (дата звернення: 20.09.2025).
6. Odessityn — опис інсталяційного проекту, що використовує супрематичні принципи організації простору. *Zimmerli Art Museum*. URL: <https://why.org/articles/zimmerli-art-museum-presents-odessas-second-avant-garde/> (дата звернення: 20.09.2025).
7. «10 UKRAINIAN CONTEMPORARY ARTISTS YOU SHOULD KNOW». *Speak UA*. URL: <https://speakua.com/blog/10-ukrainian-contemporary-artists-you-should-know> (дата звернення: 20.09.2025).
8. Gorillasun. *Making of Neo Supremus*. 2022. URL: <https://www.gorillasun.de/blog/making-of-neo-supremus/> (дата звернення: 20.09.2025).
9. Pragmatika Media. 2023. *У Києві з'явиться перший в Україні Музей авангарду*. URL: https://pragmatika.media/en/news/u-kyievi-z-iavytsia-pershyj-v-ukraini-muzej-avanhardu/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 20.09.2025).
10. *The Ukrainian Museum. Volia: Ukrainian Modernism*. URL: <https://www.theukrainianmuseum.org/volia-ukrainian-modernism/> (дата звернення: 20.09.2025).
11. Royal Academy of Arts. *Vivid utopias and bitter failure in the Royal Academy's Ukrainian Modernism show — review*. URL: <https://www.ft.com/content/6260341f-b1b7-4192-ae8b-1cdcd6b6fac> (дата звернення: 20.09.2025).

12. e-flux. Volodymyr Tatlin. *Tatlin*; Kyiv. URL: <https://www.e-flux.com/announcements/656078/volodymyr-tatlin-tatlin-kyiv> (дата звернення: 20.09.2025).
13. Kyiv Design Week. *Festival Identity*. 2022. URL: <https://kyivdesignweek.com/2022-identity> (дата звернення: 20.09.2025).
14. Banda Agency. *Avant-Garde Revival*. 2021. URL: <https://banda.agency/projects/avant-garde-revival> (дата звернення: 20.09.2025).
15. «Соня Делоне: Архітектори кольору» — Укрінформ. 4 вересня 2020 року. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3126359-sona-delone-arhitektori-koloru.html> (дата звернення: 20.09.2025).
16. «Соня Делоне: Законодавиця світової моди, родом з України». *Local History*. 2020. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/statti/sonia-delone-zakonodavitsia-svitovoyi-modi-rodом-z-ukrayini/> (дата звернення: 20.09.2025).
17. «Соня Делоне — авангард з українським корінням». *Варіанти*. 2020. URL: <https://varianty.lviv.ua/publikatsiyi/sonia-delone-avanhard-z-ukrainskym-korinniam> (Дата звернення: 20 вересня 2025 р.).
18. Ksenia Schnaider. *Suprematist Shapes*. 2021. URL: <https://kseniaschnaider.com/suprematist-shapes> (дата звернення: 20.19.2025).
19. Frolov. *Avant-Garde Revival*. 2020. URL: <https://frolov.com.ua/avant-garde-revival> (дата звернення: 20.19.2025).
20. Art Arsenal. *Futuro Marennia: Ukraine and the Avant-Garde*. 2024. URL: <https://artarsenal.in.ua/en/povidomlennya/the-exhibition-futuromarennia-ukraine-and-the-avant-garde-opened-in-belgium/> (дата звернення: 20.09.2025).
21. The Guardian. *In the Eye of the Storm: Modernism in Ukraine, 1900—1930 s review — a small yet blazing act of solidarity*. URL: <https://www.theguardian.com/artanddesign/article/2024/jul/07/in-the-eye-of-the-storm-modernism-in-ukraine-1900-1930s-royal-academy-london-review-a-small-yet-blazing-act-of-solidarity> (дата звернення: 20.09.2025).
22. Art Arsenal. *Ukraine and the Avant-Garde Exhibition in Belgium*. 2024 р. URL: <https://artarsenal.in.ua/en/povidomlennya/the-exhibition-futuromarennia-ukraine-and-the-avant-garde-opened-in-belgium/> (дата звернення: 20.09.2025).
23. Shkandrij, M. (2019). *Avant-Garde Art in Ukraine, 1910—1930: Contested Memory*. *Academic Studies Press*. URL: https://www.jstor.org/stable/j.ctv1zjg820?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 20.09.2025).
24. Nakoff, A. (1973). *Tatlin's Dream: Russian Suprematist and Constructivist Art 1910—1923*. *Fischer Fine Art Ltd*. URL: https://www.mullenbooks.com/pages/books/131994/andrei-b-nakov/tatlins-dream-russian-suprematist-and-constructivist-art-1910-1923?soldItem=true&srsId=AfmB0oqGCBKOVXhiGfKWO_kx6HmEdYDEmH_rVyqIEpeS0L4BgyaO3aN8&utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 20.09.2025).
25. Kovcheg. *Ukrainian Avant-Garde*. URL: https://www.kovcheg.ua/en/reader/ukrayinskij-avangard?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 20.09.2025).
26. Ukraine World. *Key Things to Know about Ukrainian Avant-Garde Art of the Early 20th Century*. URL: https://ukraineworld.org/en/articles/stories/ukrainian-avant-garde?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 20.09.2025).

REFERENCES

- Color Construction, 1912 — Aleksandra Ekster. *Wiki Art*. Retrieved from: <https://www.wikiart.org/en/aleksandra-ekster/color-construction-1912>; www.wikiart.org (Last accessed: 19.09.2025).
- Ukrainian Painters: Oleksandra Ekster. *Eclectic Light*. «*Early in her careers he was introduced to Ukrainian folk art...*». Retrieved from: <https://eclecticlight.co/2023/06/20/ukrainian-painters-oleksandra-ekster/> (Last accessed: 19.09.2025).
- Ukrainian Painters: Oleksandr Bohomazov — Eclectic Light. «*In 1914, Bohomazov completed his theoretical work *Painting and Elements ...**». Retrieved from: <https://eclecticlight.co/2023/06/27/ukrainian-painters-oleksandr-bohomazov/> (Last accessed: 19.09.2025).
- Triptych «Epoch of Kyiv Constructivism»*. Ilona Gibetinger, 2014. Behance. Retrieved from: <https://www.behance.net/gallery/32666633/Triptych-Epoch-of-Kyiv-constructivism> (Last accessed: 20.09.2025).
- Nina Murashkina — artist profile/interview; description of the artist's work, which includes installations and mixed media with elements of folk symbolism. *Wikipedia/publications*. Retrieved from: https://en.wikipedia.org/wiki/Nina_Murashkina (Last accessed: 20.09.2025).
- Odessytyn — description of an installation project that uses Suprematist principles of spatial organization. *Zimmerli Art Museum*. Retrieved from: <https://whyy.org/articles/zimmerli-art-museum-presents-odessas-second-avant-garde/> (Last accessed: 20.09.2025).
- «10 UKRAINIAN CONTEMPORARY ARTISTS YOU SHOULD KNOW». *Speak UA*. Retrieved from: <https://speakua.com/blog/10-ukrainian-contemporary-artists-you-should-know> (Last accessed: 20.09.2025).
- (2022). Gorillasun. *Making of Neo Supremus*. Retrieved from: <https://www.gorillasun.de/blog/making-of-neo-supremus/> (Last accessed: 20.09.2025).
- (2023). Pragmatika Media. *Ukraine's first avant-garde museum to open in Kyiv*. Retrieved from: https://pragmatika.media/en/news/u-kyievi-z-iavytsia-pershij-v-ukraini-muzej-avanhardu/?utm_source=chatgpt.com (Last accessed: 20.09.2025).
- The Ukrainian Museum. *Volia: Ukrainian Modernism*. Retrieved from: <https://www.theukrainianmuseum.org/volia-ukrainian-modernism/> (Last accessed: 20.09.2025).
- Royal Academy of Arts. *Vivid utopias and bitter failure in the Royal Academy's Ukrainian Modernism show — review*. Retrieved from: <https://www.ft.com/content/6260341f-b1b7-4192-ae8b-1cdcdf6b6fac> (Last accessed: 20.09.2025).

- e-flux. *Volodymyr Tatlin*. Tatlin; Kyiv. Retrieved from: <https://www.e-flux.com/announcements/656078/volodymyr-tatlin-tatlin-kyiv> (Last accessed: 20.09.2025).
- Kyiv Design Week. *Festival Identity. 2022*. Retrieved from: <https://kyivdesignweek.com/2022-identity> (Last accessed: 20.09.2025).
- Banda Agency. *Avant-Garde Revival*. 2021. Retrieved from: <https://banda.agency/projects/avant-garde-revival> (Last accessed: 20.09.2025).
- (2020, September 4). «*Sonia Delaunay: Architects of Color*». *Ukrinform*, Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3126359-sona-delone-arhitektori-koloru.html> (Last accessed: 20.09.2025) [in Ukrainian].
- (2020). «*Sonia Delaunay: The Lawmaker of World Fashion, Born in Ukraine*». *Local History*. Retrieved from: <https://localhistory.org.ua/texts/statti/sonia-delone-zakonodavitsia-svitovoyi-modi-rodod-z-ukrayini/> (Last accessed: 20.09.2025) [in Ukrainian].
- (2020). «*Sonya Delaunay — Avant-garde with Ukrainian Roots*». *Variants*. Retrieved from: <https://varianty.lviv.ua/publikatsiyi/sonia-delone-avanhard-z-ukrainskym-korinniam> (Last accessed: 20.09.2025) [in Ukrainian].
- (2021). Ksenia Schnaider. *Suprematist Shapes*. Retrieved from: <https://kseniaschnaider.com/suprematist-shapes> (Last accessed: 20.09.2025).
- (2020). Frolov. *Avant-Garde Revival*. Retrieved from: <https://frolov.com.ua/avant-garde-revival> (Last accessed: 20.09.2025).
- (2024). Art Arsenal. *Futuro Marennia: Ukraine and the Avant-Garde*. Retrieved from: <https://artarsenal.in.ua/en/povidomlennya/the-exhibition-futuromarennia-ukraine-and-the-avant-garde-opened-in-belgium/> (Last accessed: 20.09.2025).
- (2024, July 7). The Guardian. *In the Eye of the Storm: Modernism in Ukraine, 1900—1930s review — a small yet blazing act of solidarity*. Retrieved from: <https://www.theguardian.com/artanddesign/article/2024/jul/07/in-the-eye-of-the-storm-modernism-in-ukraine-1900-1930s-royal-academy-london-review-a-small-yet-blazing-act-of-solidarity> (Last accessed: 20.09.2025).
- (2024, March 17). Art Arsenal. *Ukraine and the Avant-Garde Exhibition in Belgium*. Retrieved from: <https://artarsenal.in.ua/en/povidomlennya/the-exhibition-futuromarennia-ukraine-and-the-avant-garde-opened-in-belgium/> (Last accessed: 20.09.2025).
- Shkandrij, M. (2019). *Avant-Garde Art in Ukraine, 1910—1930: Contested Memory*. *Academic Studies Press*. Retrieved from: https://www.jstor.org/stable/j.ctv1zjg820?utm_source=chatgpt.com (Last accessed: 20.09.2025).
- Nakoff, A. (1973). *Tatlin's Dream: Russian Suprematist and Constructivist Art 1910—1923*. *Fischer Fine Art Ltd*. Retrieved from: https://www.mullenbooks.com/pages/books/131994/andrei-b-nakov/tatlins-dream-russian-suprematist-and-constructivist-art-1910-1923?soldItem=true&srsltid=AfmBOoqGCBKOvXhiGfKWO_kx6-HmEdYDEMh_rVyqIEpeS0L4BGyaO3aN8&utm_source=chatgpt.com (Last accessed: 20.09.2025).
- Kovchek. *Ukrainian Avant-Garde*. Retrieved from: https://www.kovchek.ua/en/reader/ukrayinskij-avangard?utm_source=chatgpt.com (Last accessed: 20.09.2025).
- Ukraine World. *Key Things to Know about Ukrainian Avant-Garde Art of the Early 20th Century*. Retrieved from: https://ukraineworld.org/en/articles/stories/ukrainian-avant-garde?utm_source=chatgpt.com (Last accessed: 20.09.2025).

Received: 06.03.2026

Accepted: 19.03.2026

Published: 27.04.2026